

نوروز جشن فرا ایرانی

مهندس حسن راشد

www.35000000.info

آیینهای نوروزی در میان اقوام و فرهنگهای گوناگون مجموعه ای از آیینهای مشترک و یا مشابه، از دیرینه روزگاران در میان مردم ساکن در فلات ایران و سرزمینهای همسایه دور و نزدیک آن رایج بوده است و گرامیداشت این آیینها به دورانی بر میگردد که هنوز اقوامی که امروزه از آنها به نام آریایی نام می برند و گروهی از آنها پارسیان نامیده میشوند از استپهای جنوب سیبری به مناطق فارس نشین ایران امروزی مهاجرت نکرده بودند!

گرچه برخی، اجرای مراسم نوروزی در دربار پادشاهان هخامنشی و ساسانی را دلیل بر منسوبیت این جشن به پارسیان می دانند ولی نوروز بسیار کهن تر از زمان حاکمیت پادشاهان هخامنشی و ساسانی در ایران است!

اجرای مراسم نوروزی در دربار پادشاهان هخامنشی و ساسانی بیشتر از ویژگی عمومیت و فراگیری این جشن در میان همه طبقات اجتماعی اقوام و ملل تحت حاکمیت پادشاهان پارس در آن دوران حکایت دارد.

نظیر جشن نوروز، در میان بابلیهای ساکن بین النهرین جشنی بوده است موسوم به "زاگموگ" که در سالهای حدود 230 پیش از میلاد، در فصل اعتدال ربیعی، در یازده روز از اول ماه نیشان بر گزار می شده است.

این جشن به یاد و احترام " مردوک " بت بزرگ بابلیان در معبد " آزگیلا" واقع در شهر بابل برپا می شده است.

نوروز در میان فنیقیهای حوزه دریای مدیترانه، در میان یونان باستان، در آسیای صغیر، مندانیان (سامی زبانان عراق)، جزیره العرب، مصر و آسیای میانه گرامی داشته می شد.

مراسم جشن نوروز در کتاب مشهور "سینوحه پزشک مخصوص فرعون" در سفر سینوحه و نوکر وی کاپتا به کشورهای امروزی خاورمیانه نیز دیده می شود.

امروزه این جشن علاوه بر ایران در بین مردم جمهوریهای آسیای میانه، جمهوری آذربایجان و ترکیه نیز بر گزار میشود.

نوروز در میان مردم آذربایجان جنوبی با نامهای "تزه ایل بایرامی"، "بایرام"،

"یئنگی ایل" با مراسم خاص جشن گرفته میشود.

اصولاً مردم آذربایجان بخصوص مردم شهرهای اردبیل، خلخال، خیاو (مشکین شهر)، گنرمی، مغانشهر (پارساآباد)، بیلسوار و دیگر مناطق مغان از نام "نوروز" برای مراسم سال نو استفاده نمی کنند، "بایرام" و "تزه ایل بایرامی" مشهورترین و متداولترین نام برای "نوروز" در میان آنان است.

علاوه بر جشن نوروز جشن دیگری نیز که به "مهرگان" مشهور است و در گذشته های دور و در پاییز برگزار می شده است باز از طرف عده ایی به پارسیان نسبت داده میشود در حالی که این جشن نیز مبدا و منشأ بسیار قدیمی تر از برگزاری این جشن توسط پارسیان در ایران دارد چنانچه "منوچهری دامغانی" شاعر معروف نیمه اول قرن پنجم هجری در مسمطی می گوید :

شاد باشید که جشن مهرگان آمد

بانگ و آوای درای کاروان آمد

کاروان مهرگان از "خزران" آمد

یا ز اقصای بلاد "چینیان" آمد

نه از این آمد، بل نه از آن آمد

که ز فردوس برین وز آسمان آمد....

در این شعر "منوچهری" جشن مهرگان را بر آمده از میان "ترکان خزر" و یا از "بلاد چین" دانسته و در آخر می گوید شاید این جشن از بهشت برین آمده باشد!

آیین نوروز و حتی مهرگان جشنی به مراتب باستانی تر حضور پارسیان در ایران بوده و مربوط به همه اقوام ساکن در آسیای دور، آسیای میانه، آسیای نزدیک و حتی آفریقا بوده است که پارسیان نیز بعد از مهاجرت به ایران آنرا از بومیان ایران فرا گرفته گرامی داشتند!

مهندس حسن راشدی

: قاینق